

Prof.dr hab.n.biol. Jadwiga Charzewska

Warszawa, 20.12.2015

Instytut Żywności i Żywienia

02-945 Warszawa, ul. Powsińska 61/63

e-mail; j.charzewska@izz.waw.pl

Ocena

Całości kształtu dorobku naukowego i osiągnięcia habilitacyjnego

dr n. biol. ROMANY PAWLIŃSKIEJ – CHMARA

Sylwetka naukowa

Dr Romana Pawlińska – Chmara jest magistrem biologii Uniwersytetu Wrocławskiego (z 1987 roku). Stopień doktora nauk biologicznych uzyskała w 1994 roku również w Uniwersytecie Wrocławskim. Praca dyplomowa jak i rozprawa doktorska mieszczą się w zakresie biologii człowieka- antropologii.

Prace zawodową realizowała od zakończenia studiów w 1987 roku do 1996 w charakterze asystenta i adiunkta w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska Polskiej Akademii Nauk w Zabrze. Od 1996 roku do obecnie, najpierw jako adiunkt a następnie starszy wykładowca, w Samodzielnej Katedrze Biotechnologii i Biologii Molekularnej Uniwersytetu Opolskiego. Obecnie, w 20 lat od uzyskania stopnia doktora, otworzyła procedurę habilitacyjną.

Dorobek naukowy Kandydatki

Kandydatka opublikowała łącznie 84 pozycje piśmiennictwa o różnym charakterze, w tym przed doktoratem 5 z nich. Oryginalne prace w liczbie 62 (bez 14 doniesień konferencyjnych) są to prace z okresu po uzyskaniu stopnia doktora w roku 1994. Ogłoszono je w czasopismach naukowych, 1 pozycja to monografia autorstwa kandydatki i 11 rozdziałów w monografiach w jęz.polskim, 2 w jęz. angielskim. W 32 publikacjach (tzn. 52 %) Kandydatka była pierwszym autorem. Dodatkowo dr Chmara posiada w dorobku 3 pozycje popularno -naukowe i 14 doniesień w jęz. polskim lub angielskim.

Ocena parametryczna

Kandydatka stwierdza (brak w dokumentach załączonego poświadczenia oceny bibliometrycznej), że z wszystkich publikacji (nie uwzględniając monografii, czasopism z

poza list A, B i C oraz w suplementach czasopism indeksowanych a nie umieszczonych w bazie Web of Science) uzyskała : **475,5 punktów MNiSW**.

Sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Report zgodnie z rokiem opublikowania wynosi **IF = 24,946**.

Liczba cytowań publikacji (dane z 24.12.2014), według bazy Web of Science wynosi **68**, według bazy Scopus – **98**.

Indeks Hirscha z bazy WoSc = **5**, wg bazy Scopus = **5**.

Podsumowując stwierdzam, że zarówno pod względem liczbowym jak i oceny parametrycznej, dr Pawlińska-Chmara, wielokrotnie powiększyła swój dorobek naukowy w okresie po uzyskaniu stopnia doktora.

Najważniejsze obszary badań :

Główny obszar zainteresowań naukowych dr Romany Pawlińskiej – Chmara można sprowadzić do: badania uwarunkowań rozwoju osobniczego człowieka od narodzin do późnej starości. Zagadnienia badawcze z powyższego obszaru, którym autorka jako pierwszy autor lub współautor poświęciła szczególną uwagę, to :

a) analiza i śledzenie trendów wzrastających w czasie kilkudziesięciu lat, w rozmiarach ciała i proporcjach wagowo-wzrostowych polskich noworodków, uczniów oraz mężczyzn poborowych z Górnego i Dolnego Śląska,

b) ocena częstości występowania zaburzeń odżywiania w postaci nadmiernej masy ciała lub niedoborowej masy ciała oraz otyłości typu centralnego wśród osób: uczniów, młodych dorosłych, studentów i studentek. Wzrost nasilenia powyżej wymienionych stanów, Kandydatka wiązała w kolejnych pracach z wybranymi uwarunkowaniami społecznymi lub wynikającymi ze stylu życia.

c) badania nad osobami w starszym wieku, w tym szczególnie nad osobnikami długowiecznymi. Wymienić w tym obszarze można prace oceniające występowanie zaburzeń poznawczych lub oceny możliwości w pokonywaniu podstawowych czynności życiowych (wg skali ADL). Obszerną monografię dr Chmara poświęciła analizie wybranych biologicznych i poza biologicznych uwarunkowań sprawności ruchowej kobiet stuletnich, a następnie charakterystyce żywienia i możliwości oceny stanu odżywienia na podstawie pomiarów somatometrycznych stuletek.

Cechą charakterystyczną dorobku naukowego dr Pawlińskiej –Chmara jest zróżnicowanie tematyczne oraz duża ilość prac we współautorstwie z różnymi zespołami badawczymi z różnych instytucji i miast. Może to świadczyć o aktywności i ruchliwości naukowej Kandydatki jak również o tym, że działała w środowisku, w którym nie posiadała wokół siebie, zespołu do współpracy. Publikacje te drukowane były w dobrych czasopismach, co zapewniło Kandydatce powyżej przedstawiony dorobek punktowy.

Ocena merytoryczna osiągnięcia habilitacyjnego

Dr Romana Pawlińska – Chmara przedstawiła w charakterze osiągnięcia habilitacyjnego, cykl sześciu publikacji, z udziałem współautorów, pod wspólnym tytułem „*Zmiany somatyczne w organizmach dorosłych i stuletnich kobiet jako wyraz przystosowania do życia po wygaśnięciu zdolności rozrodczych i czynniki współwystępujące z nimi* „.

W trzech publikacjach Kandydatka była pierwszym autorem, w pozostałych trzech – autorem trzecim z kolei. Procentowy wkład Kandydatki zawierał się między 50% a 52%, w szóstej pracy oceniła swój wkład na 100 %. Publikacje te wydrukowane są w czasopismach recenzowanych, lecz tylko jedna z nich w czasopiśmie o IF=0,844. Wszystkie dostarczyły do dorobku dr Pawlińskiej-Chmara - 48 pkt. MNiSW (tj. zaledwie około 10 % z ogólnej liczby 475,5 pkt MNiSW).

Czas między pierwszą i ostatnią z prac w omawianym cyklu, dzieli przedział 9 lat. Nie uważam tego za zarzut, gdyż moim zdaniem Autorka świadomie wybrała je jako składające się na najważniejszy zakres jej zainteresowań naukowych. Główne pytanie jakie Kandydatka postawiła przed zbiorem sześciu prac, brzmi : czy przyrost masy ciała oraz zmiana sylwetki kobiet przejawiająca się znacznym zwiększeniem obwodu talii staje się wyznacznikiem wejścia kobiety w okres menopauzalny ? oraz czy na zmiany somatyczne dorosłych kobiet wpływają wybrane czynniki społeczno-ekonomiczne i wybrane cechy stylu życia w postaci palenia papierosów i picia alkoholu ?.

W podsumowaniu cyklu omawianych prac dr Pawlińska – Chmara wskazała na najważniejsze wyniki dotyczące zmian somatycznych kobiet w okresie menopauzy polegające m.in. na tym że zmiany somatyczne wiążą się z biologicznie uwarunkowaną predyspozycją do przyrostu tkanki tłuszczowej, zwiększenie obwodu talii może być wyznacznikiem wejścia kobiety w okres menopauzy, a wyższy status społeczny wiąże się z niższą wielkością wskaźników charakteryzujących stan odżywienia jak np. wskaźniki BMI, WHR, WHtR. Większość wniosków potwierdza stwierdzenia znane wcześniej z piśmiennictwa.

Jako recenzent zaliczam natomiast do nowszych naukowych osiągnięć omawianych prac inne wyniki niż wskazane przez Kandydatkę, a mianowicie: zastosowanie statystycznej analizy probitów do metody „status quo” w stosunku do wyliczenia wielkości średniego wieku menopauzy, i walidację tym sposobem powszechnie stosowanej metody retrospektywnej. Kolejnym ważnym naukowym wynikiem jest wykazanie, że nałóg palenia tytoniu jest czynnikiem ryzyka wystąpienia menopauzy we wcześniejszym wieku w porównaniu do kobiet nie palących.

Za najwartościowszą pracę z cyklu uważam pracę samodzielnego autorstwa Kandydatki, opublikowaną w roku 2015, analizującą stan somatyczny i stan odżywienia polskich stuletnich kobiet. Autorka uczestniczyła w wielośrodkowym polskim Projekcie „PolStu 2001” w którym wykonywała jako integralną lecz samodzielnie wykonaną część tego projektu w zakresie pomiarów antropometrycznych w latach 2001-2005, a następnie zwiększyła zebrany zbiór kobiet, o dodatkowe dane zebrane również osobiście, w latach 2005-2007. Ostateczna baza stuletni analizowanych w pracy liczy 361 kobiet legitymujących się wiekiem równym lub wyższym od 100 lat. Z danych ZUS wynika, że z każdym rokiem przybywa w kraju osób powyżej tego wieku. Omawiane badanie Kandydatki dają wgląd i pogłębiają wiedzę poznawczą o predyspozycjach zarówno biologicznych jak i czynnikach środowiskowych zapewniających długowieczność w populacji polskiej. Należą również do nielicznych badań w piśmiennictwie.

W stosunku do pięciu pozostałych prac nasuwają się uwagi krytyczne, szczególnie do opisu sposobu doboru próby i sposobu przeprowadzenia badania na kobietach wolontariuszkach będących podstawą analiz przedstawianych w omawianych pracach. Badanie to jak wynika z prac, przeprowadzała firma pod nazwą „Hand-Prod Company” pod hasłem „We are fighting obesity”. Imponująca liczba ponad 10 tysięcy kobiet niestety nie przekształciła się automatycznie w dobrą jakość badania. Sposób rekrutacji kobiet do badania mógł przyczynić się do ewentualnej selekcji kobiet wolontariuszek w niewiadomym kierunku, na przykład nie zgłoszenia się do badania kobiet szczupłych lub przeciwnie- otyłych. Brak informacji o kontroli jakości nad prowadzonym badaniem, nie wiadomo przez kogo badanie było przeprowadzone i w jakim miejscu.

Niezbędny jest zatem szczegółowy opis sposobu rekrutacji kobiet do badania i jego przebiegu. Zdziwienie recenzenta wzbudza brak zwrócenia uwagi na te braki przez redakcje czasopism w których prace wydrukowano. Badanie to w różnych wersjach liczbowych, jest podstawą pięciu prac. Poruszają się one w zakresie oceny różnych uwarunkowań menopauzy i stanu somatycznego, przy czym w dwóch pracach nr 4 i 5 przytoczono identycznie te same tabele wynikowe, a treści prac powtarzają się tematycznie między pracami.

Stwierdzam brak dostatecznej dyscypliny naukowej w opisie doboru próby do analiz, opisu udziału autorów prac w badaniu wolontariuszek i zasad na jakich firma przeprowadzające badanie, przekazała wyniki autorkom prac.

Podsumowując cykl prac stanowiących osiągnięcie habilitacyjne stwierdzam, że :

- dobór do badania kobiet wolontariuszek w badaniu firmy ”Hand-Prod Company,” został opisany w przedstawionych pracach pobieżnie, niekompletnie, niezgodnie z wymogami nauki, ponadto nie określono w nim udziału autorów publikacji,
- powyższe stwierdzenia dotyczące podstawowego elementu pracy naukowej jakim jest dobór próby, dyskwalifikują wskazanie pięciu prac jako osiągnięcie habilitacyjne,
- zakresy tematyczne między publikacjami powtarzają się, łącznie z tabelami i spisem piśmiennictwa
- cykl prac, oprócz mało odkrywczych wniosków, zawiera niewiele wyników poznawczo interesujących i nowych dla piśmiennictwa z tematu. Uważam zatem wybór prac przedstawionych jako osiągnięcie habilitacyjne za co najmniej niefortunny, mało przez Kandydatkę przemyślany, zwłaszcza, że w swoim dorobku posiadała inne wartościowe prace.

Inne osiągnięcia naukowe

Projekty badawcze

Do osiągnięć naukowych Kandydatki zaliczyć można jej uczestnictwo w kompleksowych projektach w charakterze jednego z głównych wykonawców. Były to następujące granty KBN i MNiSW:

- **PBZ/KBN-022/PO5/1999-2001:** „ *Genetyczne i środowiskowe czynniki długowieczności populacji polskiej* „
- **PBZ/MEiN- 9/26** „*Aspekty medyczne i psychologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce* „

- PBZ/MEiN 2802/PO1/2007 : „Dolegliwości cyklu miesięczkowego w aspekcie historii reprodukcyjnej kobiet”.
- MNiSW 13009/B/PO1/2009/36: „ Analiza czynników związanych z nieprawidłowym stanem odżywienia młodych kobiet „.

Kandydatka kierowała również projektami z funduszy tzw. badań własnych uczelni, były to następujące tematy:

- 8/KBM/06W, w latach 2004-2008: „Czynniki determinujące urodzeniową masę i długość ciała noworodków opolskich”,
- 11/KBB/07/W, 2007-2012 : „Ocena zmienności cech somatycznych, nawyków żywieniowych i aktywności fizycznej w różnych etapach ontogenezy”.

Ekspertyzy

Kandydatka kilkakrotnie była powoływana do uczestnictwa w charakterze eksperta w Radach Programowych, Komitetach Konkursowych. W Radzie ds. Polityki Senioralnej w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, Forum II Wieku w ramach Forum Ekonomicznego i w wielu innych.

Udział w Konferencjach Naukowych krajowych i międzynarodowych

Dr Pawlińska- Chmara wykazała się aktywnym uczestnictwem w 15 Konferencjach Naukowych występując z referatami lub posterami.

Staż w zagranicznych i krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

W powyższym zakresie zwraca uwagę duża aktywność kandydatki, która odbyła w latach 1998- 2009 krótkoterminowe staże do 1 miesiąca w następujących ośrodkach tematycznie związanych z antropologią i biologią człowieka : w Danii, Szwecji, Austrii, Niemczech. W roku 2009 prowadziła wykłady na zajęciach seminarium doktoranckiego dla psychologów, w Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie w Londynie.

Członkostwo w krajowych i międzynarodowych organizacjach.

Dr Pawlińska-Chmara jest członkiem Towarzystw związanych z jej podstawowymi zainteresowaniami naukowymi : od 1993 roku Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, od roku 2006 - Polskiego Towarzystwa Badań nad Otyłością, oraz od 2009 – Greckiego Towarzystwa ATINER.

Osiągnięcia naukowo- organizacyjne

Kandydatka występowała jako członek Komitetu Naukowego Sympozjów Naukowych , w roku 2004 pełniła funkcję głównego Koordynatora I Opolskiego Festiwalu Nauki, w latach 2003-2009 była członkiem Komitetu Olimpiady Biologicznej w Opolu. Brała aktywny udział w działalności Opolskiej Rady Polityki Zdrowotnej przy Marszałku Województwa Opolskiego i w konferencjach organizowanych przez Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach.

Osiągnięcia dydaktyczne

-W latach 1997-1999 dr Pawlińska –Chmara pełniła funkcję dyrektora ds. dydaktycznych Instytutu Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego Uniwersytetu Opolskiego, odpowiadając za programy nauczania i plany studiów na kierunku Biologia i Ochrona Środowiska.

- przewodniczyła Komisji Rekrutacyjnej w naborze na studia kierunku biologii i ochrony środowiska,

- uczestniczyła w organizacji od podstaw Zakładu Biologii Człowieka Uniwersytetu Opolskiego, do 2006 roku kierowała Pracownią Biologii Człowieka.

- była promotorem 20 prac licencjackich i recenzentem 40 prac magisterskich,
- prowadzi wykłady z przedmiotów : ekologia człowieka dla studentów Ochrony Środowiska i przedmiot gerontologia dla studentów Pedagogiki.
- w latach 2009-2011 wykladała na Studiach podyplomowych dla kadry pedagogicznej, prowadziła zajęcia z ergonomii w Wyższej Szkole Zarządzania i Administracji w Opolu.

Nagrody i wyróżnienia

Dr Pawlińska-Chmara wielokrotnie (w latach 1998, 2002, 2006, 2009), była nagradzana za działalność naukową i dydaktyczną przez Rektora Uniwersytetu w Opolu.

Podsumowanie działalności naukowej i ostateczny wniosek

Podsumowując działalność i dorobek naukowy dr Romany Pawlińskiej-Chmara stwierdzam, że dorobek ten jest wielokierunkowy, lecz mieści się w zakresie biologii człowieka, związanej z wszystkimi fazami jego rozwoju osobniczego.

Kandydatka wykazała się wyjątkową aktywnością i zdolnością nawiązywania współpracy z zespołami badawczymi z różnych instytucji naukowych niemal z całego obszaru kraju, czego dowodem są wspólne publikacje i odzwierciedlenie w ocenie parametrycznej.

Dr Pawlińska-Chmara osiągnęła z wszystkich prac 475,5 MNiSW ; IF- 24,946 ; wg oceny Web of Science cytowania wynoszą 68, według bazy Scopus- 94, a Index Hirscha jest równy 5 (z dnia 24.12.2014).

Dorobek piśmienniczy zwiększyła znacząco, bo wielokrotnie w okresie po uzyskaniu stopnia doktora.

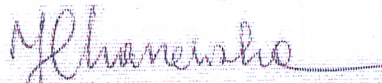
Jednakże zbiór sześciu prac przedstawionych w charakterze osiągnięcia habilitacyjnego zawiera wiele niedoskonałości naukowych, niedokończonych myśli, mało odkrywcze wyniki i wnioski oraz powtórzenia między poszczególnymi pracami. Zbiór ten w mojej opinii nie spełnia wymogu osiągnięcia habilitacyjnego.

Wniosek

Po zapoznaniu się z całością osiągnięć dr Romany Pawlińskiej-Chmara, stwierdzam że mimo dużej aktywności naukowej zwłaszcza w zakresie współpracy z innymi ośrodkami i osiągnięcie w jej wyniku dorobku punktowego, nie przekonała mnie do wyrażenia pozytywnej ostatecznej opinii.

Zatem przedstawiam Wysokiej Radzie Wydziału Przyrodniczo-Technicznego Uniwersytetu Opolskiego następujący wniosek :

uwzględnić osiągnięcia habilitacyjne i inne dokonania liczące się jako wkład w rozwój nauk biologicznych za niewystarczające w stosunku do ustawowych wymagań, a wniosek Kandydatki o nadanie stopnia doktora habilitowanego, za przedwczesny.

Prof. dr hab. n. biol. Jadwiga Charzewska